

## Wymagania na oceny do historii dla liceum ogólnokształcącego i technikum „Poznać przeszłość. Zakres podstawowy” kl. 1

Wymagania na oceny uwzględniają zapisy podstawy programowej z 2022 r. oraz zmiany z 2024 r., wynikające z uszczuplonej podstawy programowej. Szarym kolorem oznaczono treści, o których realizacji decyduje nauczyciel.

| Temat lekcji                            | Zagadnienia                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Wymagania na poszczególne oceny                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                               |                                                                             |                                                                               |
|-----------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|
|                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Ocena dopuszczająca<br>Uczeń:                                                                                                                                                                            | Ocena dostateczna<br>Uczeń:                                                                                                                       | Ocena dobra<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                         | Ocena bardzo dobra<br>Uczeń:                                                | Ocena celująca<br>Uczeń:                                                      |
| Po co nam historia?                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>Program nauczania, zasady pracy, kryteria oceniania</li> <li>Podstawowe pojęcia (prehistoria, historia, epoki historyczne, rodzaje źródeł historycznych)</li> <li>Periodyzacja dziejów</li> <li>Cele i metody pracy ze źródłami i schematami, planami i materiałem ilustracyjnym</li> </ul> | – prawidłowo stosuje pojęcie historia, prehistoria                                                                                                                                                       | – rozpoznaje rodzaje źródeł historycznych                                                                                                         | – opisuje rodzaje źródeł historycznych<br>– wymienia w kolejności chronologicznej epoki historyczne                                                                                                           | – wskazuje i wyjaśnia ramy chronologiczne poszczególnych epok historycznych | – wyjaśnia zasady pracy z materiałami źródłowymi                              |
| <b>Rozdział I. Pierwsze cywilizacje</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                               |                                                                             |                                                                               |
| 1. Zanim zaczęła się historia           | <ul style="list-style-type: none"> <li>Pochodzenie człowieka</li> <li>Chronologia prehistorii: epoki kamienia, brązu i żelaza</li> <li>Początki osiadłego trybu życia</li> </ul>                                                                                                                                                   | – prawidłowo stosuje pojęcie <i>prehistoria</i><br>– wymienia w kolejności epoki prehistorii (epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza)<br>– wskazuje na mapie rejon pojawienia się <i>Homo sapiens</i> | – prawidłowo wyjaśnia pojęcia: <i>paleolit</i> , <i>mezolit</i> , <i>neolit</i> ,<br>– przedstawia na mapie przebieg migracji <i>Homo sapiens</i> | – wymienia w porządku chronologicznym i opisuje etapy ewolucji człowieka<br>– wyjaśnia pojęcie <i>Żyzny Półksiężyc</i> i wskazuje ten obszar na mapie<br>– wyjaśnia znaczenie przejścia na osiadły tryb życia | – przedstawia ideę ewolucji Karola Darwina                                  | – w szerokim aspekcie przedstawia i wyjaśnia dokonania naukowe Karola Darwina |
| 2. Starożytna                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>Znaczenie wielkich rzek dla rozwoju cywilizacji i</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                | – wskazuje na mapie rejony wielkich rzek                                                                                                                                                                 | – wskazuje na mapie obszar, na którym powstała                                                                                                    | – wyjaśnia rolę wielkich przywódców:                                                                                                                                                                          | – za pomocą mapy opisuje zmiany granic                                      | – w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny                                      |

|                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                         |
|---------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Mezopotamia         | <p>powstania pierwszych państw</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Ustrój polityczny państw-miast sumeryjskich i ukształtowanie się pierwszych imperiów</li> <li>• Pismo i znaczenie jego wynalezienia</li> <li>• Najważniejsze cywilizacje Mezopotamii: Sumer, Babilonia i Asyria</li> <li>• Ustrój polityczny i struktury społeczne starożytnych cywilizacji Mezopotamii</li> <li>• Osiągnięcia cywilizacji Mezopotamii</li> <li>• Współczesne dziedzictwo kultur Bliskiego Wschodu</li> </ul> | <p>(Tygrys, Eufrat)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia rolę wielkich rzek dla rozwoju gospodarki</li> <li>– rozpoznaje pismo klinowe</li> </ul>                                                                                                                                                                                              | <p>cywilizacja Sumerów</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia najważniejsze wynalazki cywilizacji sumeryjskiej</li> <li>– wyjaśnia cechy ustrojowe sumeryjskich miast-państw</li> <li>– wskazuje na mapie obszar Babilonu i Asyrii</li> <li>– rozpoznaje dzieła sztuki mezopotamskiej</li> <li>– wyjaśnia okoliczności powstania pisma i znaczenie jego wynalezienia</li> </ul> | <p>Hammurabiego, Sargona Wielkiego</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia znaczenie kodyfikacji prawa</li> <li>– wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji Mezopotamii</li> </ul>                                                                                                                                                                                                  | <p>starożytnych imperiów</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– opisuje ustrój polityczny i struktury społeczne starożytnych cywilizacji</li> <li>– wyjaśnia cechy religii mezopotamskiej</li> <li>– opisuje w porządku chronologicznym najważniejsze etapy dziejów Mezopotamii</li> <li>– wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Nabuchodonozora II, Assurbanipala</li> </ul> | <p>powstania pierwszych państw w rejonie Mezopotamii</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii</li> <li>– wskazuje współczesne dziedzictwo kultur Bliskiego Wschodu</li> </ul> |
| 3. Starożytny Egipt | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Dzieje starożytnego Egiptu</li> <li>• Ustrój polityczny państwa faraonów</li> <li>• Struktura społeczeństwa starożytnego Egiptu</li> <li>• Politeistyczne wierzenia Egipcjan</li> <li>• Osiągnięcia cywilizacji Egiptu</li> <li>• Współczesne dziedzictwo cywilizacji Egiptu</li> <li>• Najważniejsze zachowane zabytki cywilizacji Egiptu – piramidy</li> </ul>                                                                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje na mapie Egipt i Nil</li> <li>– wyjaśnia rolę Nilu dla gospodarki egipskiej</li> <li>– opisuje warunki naturalne Egiptu</li> <li>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>politeizm, faraon, hieroglif, mumifikacja</i></li> <li>– rozpoznaje pismo hieroglificzne</li> <li>– rozpoznaje piramidy egipskie</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– charakteryzuje społeczeństwo starożytnego Egiptu</li> <li>– wyjaśnia okoliczności powstania piramid</li> <li>– rozpoznaje dzieła sztuki egipskiej</li> <li>– opisuje główne cechy ustroju politycznego starożytnego Egiptu</li> <li>– wymienia główne cechy religii egipskiej</li> </ul>                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>– za pomocą mapy opisuje zmiany granic Egiptu</li> <li>– opisuje główne cechy ustroju społecznego starożytnego Egiptu</li> <li>– wymienia i opisuje najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej</li> <li>– wymienia głównych bogów egipskich i opisuje mitologię egipską</li> <li>– wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnego Egiptu</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– w szerokim aspekcie przedstawia rolę czynników geograficznych dla dziejów starożytnego Egiptu</li> <li>– wymienia w porządku chronologicznym główne etapy dziejów starożytnego Egiptu</li> <li>– wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Ramzesa II, Echnatona</li> <li>– wyjaśnia okoliczności odczytania hieroglifów egipskich</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>– w szerokim aspekcie przedstawia okoliczności powstania i funkcjonowania państwa egipskiego</li> <li>– porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii i Egiptu</li> </ul>                |

|                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                  |
|-----------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 4. Izrael, Fenicja                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Monoteizm religii żydowskiej i jego znaczenie</li> <li>• Dzieje państwa żydowskiego</li> <li>• Kolonizacja fenicka i jej znaczenie</li> <li>• Wynalezienie alfabetu i jego znaczenie</li> </ul>                                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje na mapie rejon Izraela (z Jerozolimą) i Fenicji</li> <li>– wymienia główne osiągnięcia starożytnych Fenicjan</li> </ul>                                                                                                                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje na mapie rejony kolonizacji fenickiej</li> <li>– wyjaśnia główne założenia religii żydowskiej</li> <li>– rozpoznaje pismo fenickie</li> </ul>                                                                                                                                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>– za pomocą mapy przedstawia zmiany granic Izraela</li> <li>– wyjaśnia znaczenie powstania alfabetu</li> <li>– opisuje główne etapy losów narodu żydowskiego</li> <li>– ukazuje rolę wielkich przywódców: Abrahama, Mojżesza, Salomona</li> <li>– wyjaśnia rolę religii żydowskiej dla dziejów ludzkości</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia znaczenie kolonizacji fenickiej</li> </ul>                                                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>– w szerokim aspekcie ukazuje losy narodu żydowskiego w starożytności</li> </ul>                                                          |
| <b>Rozdział II. Dzieje starożytnej Grecji</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                  |
| 1. Hellada i Hellenowie                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Wpływ ukształtowania terenu na cywilizację antycznej Grecji</li> <li>• Charakterystyka <i>polis</i> greckiej</li> <li>• Elementy wspólnoty greckiej</li> <li>• Rola religii greckiej</li> <li>• Wielka kolonizacja i jej znaczenie</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>polis</i>, <i>Hellada</i>,</li> <li>– wskazuje na mapie teren Grecji</li> <li>– opisuje warunki naturalne Grecji</li> <li>– wskazuje na mapie najważniejsze regiony starożytnej Grecji</li> <li>– wymienia główne cechy systemu <i>polis</i></li> <li>– wymienia główne cechy religii greckiej</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>wielka kolonizacja grecka</i>, <i>kolonia</i>, <i>metropolia</i></li> <li>– wyjaśnia wpływ ukształtowania naturalnego Grecji dla dziejów Hellady</li> <li>– wskazuje na mapie rejony kolonizacji greckiej</li> <li>– omawia przyczyny wielkiej kolonizacji greckiej</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– opisuje struktury społeczne <i>polis</i></li> <li>– wymienia głównych bogów i opisuje cechy mitologii greckiej</li> <li>– wyjaśnia rolę religii i sportu jako czynników integrujących Hellenów</li> </ul>                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>– w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie <i>polis</i> dla dziejów cywilizacji europejskiej</li> <li>– opisuje proces i wyjaśnia znaczenie kolonizacji greckiej</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje współczesne dziedzictwo cywilizacji starożytnej Grecji</li> </ul>                                                              |
| 2. Ateńska demokracja                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Początki Aten</li> <li>• Pierwotny ustrój Aten</li> <li>• Społeczeństwo ateńskie</li> <li>• Reformatorzy ustroju ateńskiego</li> <li>• Charakterystyka demokracji ateńskiej</li> </ul>                                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>demokracja</i>, <i>obywatel</i>, <i>tyran</i></li> <li>– wskazuje na mapie Ateny</li> <li>– wymienia główne organy władzy w</li> </ul>                                                                                                                                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>oligarchia</i>, <i>ostracyzm</i></li> <li>– rozpoznaje plan antycznych Aten</li> <li>– wyjaśnia główne cechy ustrojowe</li> </ul>                                                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Eklezja</i> (<i>Zgromadzenie ludowe</i>), <i>Rada Pięciuset</i>, <i>Helijsa</i> (<i>sąd ludowy</i>), <i>strateg</i></li> <li>– opisuje w porządku chronologicznym</li> </ul>                                                                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>– opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów demokracji ateńskiej w czasach Peryklesa</li> <li>– wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Drakona,</li> </ul>       | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje współczesne dziedzictwo cywilizacji ateńskiej</li> <li>– w szerokim aspekcie opisuje i ocenia działalność Peryklesa</li> </ul> |

|                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                              |                                                                                 |
|-------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|
|                                     | w czasach Peryklesa<br>• Osiągnięcia i dziedzictwo starożytnych Aten                                                                                                                                                                                                                        | demokratycznych Atenach<br>– opisuje strukturę społeczną Aten                                                                                                                                  | demokratycznych Aten<br>– prawidłowo umiejscawia w czasie życie Peryklesa                                                                                                | główne etapy przemian ustrojowych w Atenach                                                                                                                                                                                                                                                               | Solona, Pizystrata, Klejstenesa, Peryklesa<br>– w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia demokrację ateńską                                                                  |                                                                                 |
| 3. Starożytna Sparta                | • Początki Sparty<br>• Oligarchiczny ustrój Sparty<br>• Organizacja społeczeństwa Sparty<br>• Wychowanie i życie Spartan                                                                                                                                                                    | – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>oligarchia</i> , <i>wychowanie spartańskie</i><br>– wskazuje na mapie Spartę<br>– wymienia główne organy władzy w Sparcie<br>– wymienia etapy życia spartiaty | – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>spartiaci</i> , <i>periojkowie</i> , <i>heloci</i><br>– wyjaśnia główne cechy ustrojowe Sparty<br>– opisuje strukturę społeczną Sparty  | – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Wielka Rhetra</i> , <i>efor</i> , <i>apella</i> , <i>geruzja</i> , <i>zgromadzenie ludowe</i><br>– opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów władzy w Sparcie<br>– opisuje i wyjaśnia znaczenie wychowania spartańskiego                                    | – opisuje w porządku chronologicznym dzieje starożytnej Sparty<br>– wyjaśnia rolę Likurga<br>– w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia ustrój polityczny i społeczny Sparty | – porównuje i ocenia ustroje Aten i Sparty                                      |
| 4. Wojny grecko-perskie             | • Narodziny i ekspansja imperium perskiego na Bliskim Wschodzie<br>• Strategia walki starożytnych Greków i Persów<br>• Przebieg działań zbrojnych podczas wojen perskich<br>• Odniesienia do zmagania grecko-perskich w kulturze współczesnej<br>• Ekspansja Aten po zwycięstwie nad Persją | – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>hoplita</i> , <i>falanga</i> , <i>triera</i><br>– wskazuje na mapie Persję<br>– rozpoznaje i opisuje hoplitę greckiego                                        | – umiejscawia w czasie wojny perskie<br>– lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy wojen persko-greckich (Maraton, Termopile, Salamina) i opisuje wynik tych starć | – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>satrapa</i> , <i>hoplon</i> , <i>hegemon</i> , <i>kontrybucja</i><br>– za pomocą mapy przedstawia ekspansję perską<br>– wyjaśnia genezę wojen perskich<br>– wymienia skutki wojen grecko-perskich<br>– opisuje w porządku chronologicznym przebieg wojen grecko-perskich | – wyjaśnia przyczyny sukcesu Greków<br>– wyjaśnia znaczenie wielkich wodzów: Miltiadesa i Leonidasa<br>– wyjaśnia okoliczności i znaczenie powstania Związku Morskiego       | – w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie wojen grecko-perskich dla losów Europy |
| 5. Podboje Aleksandra Macedońskiego | • Skutki rywalizacji wewnątrz świata greckiego po zakończeniu wojen perskich<br>• Przebieg podbojów                                                                                                                                                                                         | – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>wojna peloponeska</i> , <i>epoka hellenistyczna</i> ,<br>– lokalizuje na mapie                                                                                | – omawia znaczenie bitwy pod Cheroneę<br>– wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy z czasów                                                            | – prawidłowo stosuje pojęcie <i>diadochowie</i><br>– wyjaśnia rolę Filipa II dla dziejów Macedonii<br>– za pomocą mapy                                                                                                                                                                                    | – wymienia przyczyny i skutki wojny peloponeskiej<br>– wyjaśnia przyczyny sukcesów armii                                                                                     | – w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym          |

|                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                        |
|------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                | <p>Aleksandra Macedońskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Organizacja imperium macedońskiego</li> <li>• Znaczenie podbojów macedońskich dla kultury greckiej</li> <li>• Narodziny kultury hellenistycznej</li> <li>• Świat hellenistyczny</li> </ul> | <p>Macedonię i Persję</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– lokalizuje w czasie panowanie Aleksandra Macedońskiego</li> <li>– wymienia główne osiągnięcia Aleksandra Macedońskiego</li> </ul>                                                             | <p>Aleksandra Wielkiego (nad rzeką Granikos, pod Issos, pod Gaugamelą)</p>                                                                                                                                        | <p>przedstawia ekspansję Aleksandra Macedońskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia skutki podbojów Aleksandra Wielkiego</li> <li>– opisuje w porządku chronologicznym przebieg podbojów Filipa II i Aleksandra Macedońskiego</li> </ul>                                                                                                                        | <p>macedońskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia rolę Demostenesa</li> <li>– wyjaśnia cechy ustrojowe monarchii Aleksandra Wielkiego</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <p>przedstawia i ocenia działalność Aleksandra Macedońskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia ponadczasowe znaczenie podbojów Aleksandra Macedońskiego</li> </ul> |
| 6. Kultura starożytnej Grecji                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Narodziny filozofii greckiej</li> <li>• Literatura i teatr grecki</li> <li>• Architektura grecka</li> <li>• Igrzyska olimpijskie i rola kultury fizycznej w antycznej Grecji</li> <li>• Kultura hellenistyczna</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>filozofia, dramat, igrzyska olimpijskie</i></li> <li>– wyjaśnia rolę Homera, Sokratesa, Platona i Arystotelesa</li> <li>– wymienia najważniejsze osiągnięcia kulturowe Greków</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>kultura helleńska, kultura hellenistyczna, gimnazjon</i></li> <li>– rozpoznaje najważniejsze dzieła kultury starożytnej Grecji</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>stoicyzm, epikureizm, skene, proskenion, orchestra, gimnazjon, pakration</i></li> <li>– opisuje główne porządki architektoniczne w starożytnej Grecji</li> <li>– wymienia główne świątynie starożytnych Aten</li> <li>– opisuje i wyjaśnia rolę igrzysk olimpijskich w życiu starożytnych Greków</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– omawia dokonania: Talesa z Miletu, Parmenidesa, Pitagorasa, Epikura, Zenona z Kitii, Hezjoda, Tyrtajosa, Alkajosa, Safony, Ajschylosa, Sofoklesa, Eurypidesa, Arystofanesa, Fidasza</li> <li>– opisuje główne cechy dramatu greckiego (tragedii, komedii)</li> <li>– wyjaśnia rolę władców hellenistycznych dla rozwoju kultury</li> <li>– wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnej Grecji</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– opisuje główne cechy filozofii przyrody, epikureizmu i stoicyzmu</li> </ul>                                                                   |
| <b>Rozdział III. Dzieje starożytnego Rzymu</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                        |
| 1. Republika rzymska                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Powstanie i rozwój Rzymu</li> <li>• Społeczeństwo Rzymu i źródła napięć społecznych</li> <li>• Powstanie ustroju</li> </ul>                                                                                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>monarchia, republika</i></li> <li>– wskazuje na mapie Italię i Rzym</li> </ul>                                                                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>konsul, dyktator, obywatel, patrycjusze, plebejusze</i></li> <li>– wyjaśnia główne cechy</li> </ul>                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>zgromadzenia ludowe, senat, trybun ludowy, pretor, cenzor, edyl</i></li> </ul>                                                                                                                                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>– opisuje w porządku chronologicznym przemiany ustrojowe w starożytnym Rzymie</li> <li>– opisuje skład i zasady</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia w szerokim aspekcie przemiany ustrojowe w starożytnym Rzymie</li> <li>– porównuje i ocenia</li> </ul>                                |

|                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                        |
|----------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                  | republikańskiego <ul style="list-style-type: none"> <li>• Zasady funkcjonowania republiki</li> <li>• Najważniejsze urzędy republiki rzymskiej</li> </ul>                                                                                                                                                  | – lokalizuje w czasie powstanie Rzymu<br>– omawia cechy religii starożytnych Rzymian                                                                                          | ustrojowe republikańskiego Rzymu<br>– opisuje strukturę społeczną Rzymu                                                                 | – przedstawia legendę o powstaniu Rzymu<br>– wymienia najważniejszych bogów i wyjaśnia założenia ich mitologii                                                                                                                                                                                             | funkcjonowania głównych organów władzy w republikańskim Rzymie                                                                                                                                                                                                 | ustrój republikańskiego Rzymu z innymi ustrojami antyku                                                |
| 2. Podboje Rzymu                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Organizacja armii rzymskiej</li> <li>• Podboje Rzymu w Italii</li> <li>• Wojny punickie</li> <li>• Postacie wybitnych wodzów i ich wpływ na dzieje starożytne</li> <li>• Podbój świata śródziemnomorskiego</li> <li>• Konsekwencje podbojów dla Rzymu</li> </ul> | – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>legion, imperium, sprzymierzeńcy, kolonie rzymskie, prowincja</i><br>– rozpoznaje i opisuje rzymskiego legionistę                            | – opisuje strukturę legionu rzymskiego<br>– wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy wojen punickiej (Kanny, Zama)     | – za pomocą mapy przedstawia ekspansję rzymską<br>– wyjaśnia genezę wojen punickich<br>– wymienia skutki podbojów rzymskich<br>– omawia wyposażenie rzymskiego legionisty po reformie w I w. p.n.e.<br>– podaje daty: zakończenia podboju Italii, bitwy pod Kannami, bitwy pod Zamą, zniszczenia Kartaginy | – wyjaśnia przyczyny sukcesów Rzymian<br>– opisuje w porządku chronologicznym przebieg podbojów rzymskich<br>– wyjaśnia rolę wielkich wodzów: Pyrrusa, Hannibala, Scypiona Afrykańskiego                                                                       | – w szerokim aspekcie wyjaśnia skutki podbojów rzymskich dla Rzymu i całego basenu śródziemnomorskiego |
| 3. Początki cesarstwa rzymskiego | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Kryzys republiki rzymskiej</li> <li>• Rywalizacja wodzów o władzę w Rzymie</li> <li>• Podboje i wojny domowe w I w. p.n.e.</li> <li>• Okoliczności powstania cesarstwa</li> <li>• Ustrój pryncypatu</li> </ul>                                                   | – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>republika, cesarstwo, niewolnictwo, gladiator</i><br>– lokalizuje w czasie i wymienia główne osiągnięcia Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta | – wymienia polityczne i społeczne przyczyny kryzysu republiki rzymskiej<br>– wyjaśnia podstawowe różnice między republiką a pryncypatem | – opisuje powstanie Spartakusa<br>– wyjaśnia pojęcia: <i>I triumwirat, II triumwirat, pryncypat</i><br>– opisuje w porządku chronologicznym etapy przemian ustrojowych w Rzymie<br>– wymienia i lokalizuje w czasie główne bitwy okresu wojny domowej w Rzymie (Farsalos,                                  | – wyjaśnia rolę wielkich przywódców: braci Grakchów, Gajusza Mariusza, Lucjusza Konreliusza Sulli, Marka Krassusa, Gnejusza Pompejusza, Marka Antoniusza oraz Kleopatry VII<br>– w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny i skutki przemian ustrojowych w Rzymie | – w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia działalność Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta             |

|                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                       |
|------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------|
|                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                   | Akcjum)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                       |
| 4. Imperium Rzymskie         | <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>Pax Romana</i> i zasady funkcjonowania imperium</li> <li>• Niewolnictwo: znaczenie w gospodarce i życiu społecznym, różnorodny status niewolników</li> <li>• Rola limesu jako granicy imperium</li> <li>• Kontakty Rzymian z ludami spoza granic imperium (w tym szlak bursztynowy)</li> <li>• Religia rzymska i przyswajanie kultów obcych podczas podbojów</li> </ul> | <p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>pax Romana</i>, <i>Imperium Rzymskie</i>, <i>romanizacja</i></p> <p>– wyjaśnia, w czym objawiał się kult cesarzy rzymskich</p> <p>– wskazuje na mapie Imperium Rzymskie</p>    | <p>– podaje przykłady romanizacji</p> <p>– wyjaśni społeczną i gospodarczą rolę niewolnictwa w Imperium Rzymskim</p> <p>– rozpoznaje główne osiągnięcia cywilizacji rzymskiej</p> | <p>– wyjaśnia pojęcia: <i>limes</i>, <i>szlak bursztynowy</i>, <i>wyzwoleniec</i></p> <p>– opisuje przemiany społeczne w okresie wczesnego cesarstwa</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób Rzymianie zabezpieczali granicę swojego imperium</p> <p>– za pomocą mapy przedstawia proces rozszerzania Imperium Rzymskiego w okresie cesarstwa</p> | <p>– wyjaśnia przyczyny zahamowania ekspansji rzymskiej</p> <p>– opisuje przemiany religii rzymskiej w okresie wczesnego cesarstwa</p> <p>– w szerokim zakresie wskazuje przyczyny i skutki procesu romanizacji</p> | <p>– w szerokim zakresie wyjaśnia przyczyny trwałości Imperium Rzymskiego</p>         |
| 5. Osiągnięcia Rzymian       | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Znaczenie prawa rzymskiego</li> <li>• Architektura rzymska</li> <li>• Rozwój sieci szlaków komunikacyjnych imperium</li> <li>• Sztuka i literatura rzymska</li> </ul>                                                                                                                                                                                                      | <p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>prawo rzymskie</i>, <i>amfiteatr</i>, <i>akwedukt</i>, <i>Koloseum</i>, <i>bazylika</i>, <i>droga rzymska</i></p> <p>– rozpoznaje główne dzieła kultury starożytnego Rzymu</p> | <p>– wymienia cechy prawa rzymskiego</p> <p>– wymienia cechy architektury rzymskiej</p>                                                                                           | <p>– omawia znaczenie Prawa XII tablic dla państwa rzymskiego</p> <p>– wyjaśnia zjawisko hellenizacji kultury rzymskiej</p> <p>– przedstawia działalność: Polibiusza, Tacyta, Cyserona, Owidiusza, Wergiliusza, Horacego, Plauta, Terencjusza i Mecenasa</p>                                                                               | <p>– wyjaśnia ponadczasowe znaczenie prawa rzymskiego</p> <p>– wyjaśnia znaczenie kultury rzymskiej dla dziejów Imperium Rzymskiego</p>                                                                             | <p>– wskazuje dziedzictwo kultury rzymskiej</p>                                       |
| 6. Narodziny chrześcijaństwa | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Początki chrześcijaństwa</li> <li>• Prześladowania chrześcijan – ich skala i przyczyny</li> <li>• Wzrost popularności, legalizacja i uznanie</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                    | <p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>chrześcijaństwo</i>, <i>mesjasz</i>, <i>apostołowie</i>, <i>męczennicy</i></p> <p>– lokalizuje w miejscu i czasie narodziny</p>                                                | <p>– wyjaśnia znaczenie symboli chrześcijaństwa</p> <p>– opisuje, jak chrześcijaństwo stało się religią dominującą w cesarstwie rzymskim</p>                                      | <p>– wyjaśnia genezę powstania chrześcijaństwa</p> <p>– przedstawia działalność św. Piotra i Pawła</p>                                                                                                                                                                                                                                     | <p>– za pomocą mapy opisuje proces rozszerzania się chrześcijaństwa</p> <p>– wyjaśnia przyczyny sukcesu chrześcijaństwa</p>                                                                                         | <p>– w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie powstania chrześcijaństwa dla dziejów</p> |

|                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                |
|--------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                            | <p>chrześcijaństwa za religię państwową</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Wpływ chrześcijaństwa na kulturę i obyczajowość Rzymian</li> </ul>                                                                                                                                                                                                           | <p>chrześcijaństwa</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>rozpoznaje symbole chrześcijańskie</li> <li>wymienia główne cechy chrześcijaństwa</li> </ul>                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>opisuje w porządku chronologicznym ewolucję pozycji chrześcijaństwa w Imperium Rzymskim</li> <li>omawia znaczenie edyktu mediolańskiego dla rozwoju chrześcijaństwa</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>opisuje, jak chrześcijaństwo wpłynęło na obyczajowość i kulturę starożytnych Rzymian</li> </ul>                                   |                                                                                                                                                                                |
| 7. Upadek cesarstwa rzymskiego             | <ul style="list-style-type: none"> <li>Relacje imperium z plemionami barbarzyńskimi</li> <li>Tetrarchia i dominat w Rzymie</li> <li>Zmiany społeczne w Rzymie</li> <li>Walki wewnętrzne o władzę nad imperium</li> <li>Wewnętrzne przyczyny kryzysu imperium</li> <li>Wędrówka ludów</li> <li>Rozpad imperium i upadek cesarstwa zachodniorzymskiego</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>prawidłowo stosuje pojęcie <i>barbarzyńcy</i>, <i>Wielka Wędrówka Ludów</i>, <i>dominat</i></li> <li>prawidłowo umiejscawia w czasie rozpad Imperium Rzymskiego i upadek cesarstwa zachodniorzymskiego</li> <li>wymienia przyczyny upadku Imperium Rzymskiego</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia przyczyny najazdów Germanów na Imperium Rzymskie</li> <li>przedstawia znaczenie Teodozjusza Wielkiego</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia pojęcia: <i>tetrarchia</i>, <i>Hunowie</i>, <i>uzurpacja</i></li> <li>wyjaśnia zewnętrzne i wewnętrzne przyczyny kryzysu Imperium Rzymskiego</li> <li>przedstawia znaczenie postaci: Dioklecjana, Konstantyna Wielkiego, Romulusa Augustulusa i Odoakera</li> <li>w porządku chronologicznym opisuje proces upadku imperium zachodniorzymskiego</li> <li>porównuje formy ustrojowe w starożytnym Rzymie</li> <li>podaje daty: bitwy pod Adrianopolem, splądrowania Rzymu i bitwa na Polach Katalaunijskich</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>za pomocą mapy opisuje etapy upadku imperium zachodniorzymskiego</li> <li>wyjaśnia główne założenia ustrojowe dominatu</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>w szerokim aspekcie politycznym, społeczno-gospodarczym i kulturowym wyjaśnia przyczyny kryzysu i upadku Imperium Rzymskiego</li> </ul> |
| <b>Rozdział IV. Początki średniowiecza</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                |
| 1. Cesarstwo                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>Cesarstwo bizantyjskie</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>prawidłowo stosuje</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>prawidłowo umiejscawia</li> </ul>                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>opisuje ustrój</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>za pomocą mapy</li> </ul>                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>w szerokim aspekcie</li> </ul>                                                                                                          |

|                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                               |
|-----------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| bizantyjskie                      | <p>czasów Justyniana Wielkiego</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Ustrój Bizancjum</li> <li>• Osiągnięcia Bizantyjczyków: kodyfikacja praw, architektura</li> <li>• Upadek cesarstwa bizantyjskiego</li> </ul>                                                     | <p>pojęcia: <i>Bizancjum, ikona</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– rozpoznaje plan Konstantynopola</li> <li>– wymienia cechy sztuki bizantyjskiej</li> </ul>                                                                                                                                    | <p>w czasie i przestrzeni imperium Justyniana Wielkiego</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia najważniejsze dokonania Justyniana Wielkiego</li> <li>– rozpoznaje główne dzieła kultury cesarstwa bizantyjskiego</li> </ul>  | <p>polityczny Bizancjum</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia znaczenie panowania Justyniana Wielkiego</li> <li>– wyjaśnia pojęcia: <i>ikonoklazm</i></li> </ul>                                                                                                                                                                                             | <p>przedstawia ekspansję Bizancjum za czasów Justyniana Wielkiego</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– opisuje w porządku chronologicznym dzieje imperium bizantyjskiego</li> </ul>                                                        | <p>politycznym, społeczno-gospodarczym i kulturowym przedstawia znaczenie Bizancjum dla dziejów Europy</p>                                                                                    |
| 2. Narodziny i podboje islamu     | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Okoliczności powstania islamu</li> <li>• Zasady islamu i przyczyny jego popularności</li> <li>• Podboje islamu i powstanie kalifatu</li> <li>• Powstanie podziałów w islamie</li> <li>• Osiągnięcia cywilizacyjne Arabów</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Arabowie, islam, muzułmanie, Allah, Koran, meczet</i></li> <li>– wyjaśnia, kim był Mahomet</li> <li>– prawidłowo umieszcza w czasie i przestrzeni powstanie islamu</li> <li>– wymienia główne założenia religii islamskiej</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia etapy rozwoju religii islamskiej</li> <li>– rozpoznaje główne cechy kultury islamskiej</li> </ul>                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia genezę powstania islamu</li> <li>– za pomocą mapy opisuje proces rozszerzania się islamu</li> <li>– przedstawia działalność Mahometa</li> <li>– wyjaśnia pojęcia: <i>dżihad, sunnici, szyici, hidżra, kalif, mihrab, immam, minaret, charadź, arabeska</i></li> <li>– wymienia osiągnięcia cywilizacyjne Arabów</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– opisuje w porządku chronologicznym rozwój imperium arabskiego</li> <li>– wyjaśnia przyczyny sukcesu islamu</li> </ul>                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>– w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie powstania islamu dla dziejów</li> <li>– wyjaśnia znaczenie Arabów dla dziejów cywilizacji ludzkiej</li> </ul> |
| 3. Na gruzach Imperium Rzymskiego | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Państwa barbarzyńskie na gruzach Imperium Rzymskiego</li> <li>• Chrystianizacja plemion barbarzyńskich</li> <li>• Wzrost znaczenia Franków i powstrzymanie ekspansji islamu w Europie</li> </ul>                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Germanie, Frankowie, chrystianizacja</i></li> <li>– lokuje w czasie i przestrzeni powstanie państwa Franków</li> <li>– wyjaśnia, kim był Chlodwig</li> </ul>                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>– opisuje cechy ustrojowe państw germańskich</li> <li>– przedstawia okoliczności przejęcia władzy przez Karolingów</li> <li>– lokuje w czasie i przestrzeni powstania Państwa Kościelnego</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia pojęcia: <i>Longobardowie, Merowingowie, Karolingowie, majordom</i></li> <li>– wymienia największe państwa barbarzyńskie utworzone na dawnych obszarze cesarstwa</li> </ul>                                                                                                                                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>– za pomocą mapy opisuje proces powstania i rozwoju państwa Franków</li> <li>– lokalizuje w czasie bitwę pod Poitiers i omawia jej znaczenie</li> <li>– opisuje w porządku chronologicznym etapy</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania państwa Franków</li> </ul>                                                                          |

|                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                       |                                                                                                                           |
|------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Przejęcie władzy przez Karolingów</li> <li>• Utworzenie państwa kościelnego</li> </ul>                                                                                                                                                                                                            | – wymienia i wskazuje na mapie państwa germańskie                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                               | rzymskiego<br>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Merowingowie, Karolingowie, majordom</i><br>– wyjaśnia rolę Wulfili, Karola Młota i Pepina Krótkiego                                                                                                                                       | rozwojowe państwa Franków                                                                                                                             |                                                                                                                           |
| 4. Imperium Karola Wielkiego | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Podboje Karola Wielkiego</li> <li>• Powstanie cesarstwa Franków</li> <li>• Renesans karoliński i osiągnięcia kulturalne Franków</li> <li>• Dziedzictwo Imperium Rzymskiego w kulturze Franków</li> <li>• Rozwój prawa i administracji państwowej za rządów Karola Wielkiego</li> </ul>            | – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>cesarz, renesans karoliński, minuskuła karolińska</i><br>– lokuje w czasie i przestrzeni imperium Karola Wielkiego<br>– wymienia główne osiągnięcia Karola Wielkiego<br>– wymienia osiągnięcia kulturowe w czasach Karola Wielkiego | – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>marchia, hrabstwo, 7 sztuk wyzwolonych</i><br>– opisuje cechy ustrojowe państwa Franków w czasach Karolingów | – wyjaśnia pojęcia: <i>uniwersalizm karoliński, margrabia, christianitas</i><br>– wyjaśnia rolę Karola Wielkiego dla dziejów państwa Franków<br>– wyjaśnia, kim byli: Karloman, Alkuin, Leon III                                                                                          | – za pomocą mapy opisuje rozwój państwa Karola Wielkiego<br>– opisuje w porządku chronologicznym etapy rozwojowe państwa Franków w czasach Karolingów | – w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie panowania Karola Wielkiego dla dziejów Europy                                    |
| 5. Czasy Ottonów             | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Znaczenie traktatu z Verdun dla przyszłego podziału Europy Zachodniej</li> <li>• Kształtowanie się Francji i Niemiec</li> <li>• Narodziny cesarstwa Ottona I</li> <li>• <b>Najazdy Normanów</b></li> <li>• Próby stworzenia europejskiej monarchii uniwersalistycznej przez Ottona III</li> </ul> | – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Normanowie, wikingowie, I Rzesza, Węgrzy</i><br>– lokalizuje w czasie i przestrzeni traktat w Verdun<br>– lokalizuje w czasie i przestrzeni imperium Ottonów                                                                        | – prawidłowo stosuje pojęcie: <i>uniwersalizm cesarski</i><br>– za pomocą mapy opisuje proces rozpadu imperium Karolingów                     | – wyjaśnia, kim byli: Ludwik Pobożny, Lotar, Karol Łysy i Ludwik Niemiecki<br>– wyjaśnia znaczenie traktatu w Verdun<br>– opisuje cechy ustrojowe I Rzeszy<br>– wyjaśnia rolę Ottona I i Ottona III dla dziejów Europy<br>– omawia okoliczności odrodzenia cesarstwa pod rządami Ottona I | – za pomocą mapy opisuje rozwój I Rzeszy<br>– omawia przebieg i skutki najazdów węgierskich na państwa Franków                                        | – w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie imperium Ottonów dla Europy<br>– porównuje idee uniwersalne Karolingów i Ottonów |
| 6. Feudalizm                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Zasady funkcjonowania</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                  | – prawidłowo stosuje                                                                                                                                                                                                                                                 | – opisuje poszczególne                                                                                                                        | – wyjaśnia znaczenie                                                                                                                                                                                                                                                                      | – opisuje główne zasady                                                                                                                               | – w szerokim zakresie                                                                                                     |

|                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                   |
|-------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| i społeczeństwo stanowe                         | i najważniejsze cechy systemu feudalnego <ul style="list-style-type: none"> <li>• Drabina feudalna</li> <li>• Stany społeczne i ich rola w średniowieczu</li> </ul>                                                                                                                                            | pojęcia: <i>system lenny, wasal, senior, herb</i> <ul style="list-style-type: none"> <li>– prawidłowo stosuje pojęcie <i>stan społeczny</i></li> <li>– opisuje elementy drabiny feudalnej</li> </ul>                                                                            | stany w społeczeństwie średniowiecznym <ul style="list-style-type: none"> <li>– charakteryzuje życie codzienne rycerzy</li> </ul>                                                 | pojęcia <i>feudalizm, komendacje, etos rycerski, trubadur</i> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia cechy kultury rycerskiej</li> <li>– omawia funkcje zamków i służące im elementy architektoniczne</li> <li>– przedstawia drogę chłopca do godności rycerza</li> </ul>                             | społeczeństwa stanowego <ul style="list-style-type: none"> <li>– omawia przykłady średniowiecznego wzoru rycerza</li> </ul>                                                                          | wyjaśnia cechy społeczeństwa feudalnego                                                                                                                                                                           |
| 7. Pierwsze państwa Słowian                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Pochodzenie Słowian</li> <li>• Kultura i wierzenia Słowian</li> <li>• Państwo Samona i państwo wielkomorawskie</li> <li>• Misja Cyryla i Metodego oraz początek obrządku i alfabetu słowiańskiego</li> <li>• Narodziny państwa czeskiego i Rusi Kijowskiej</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Słowianie i Awarowie</i></li> <li>– za pomocą mapy wskazuje tereny Słowian wschodnich, zachodnich i południowych</li> </ul>                                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>– prawidłowo wskazuje na mapie tereny pierwszych państw słowiańskich</li> <li>– opisuje cechy kultury i wierzeń słowiańskich</li> </ul>    | <ul style="list-style-type: none"> <li>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Przemysłodzi, Rurkowicze, gągolica</i></li> <li>– lokalizuje w czasie i przestrzeni Państwo Samona i Państwo Wielkomorawskie</li> <li>– wyjaśnia rolę: Samona, Cyryla, Metodego, Świętopełka, Ruryka i Włodzimierza Wielkiego</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia problem rozwoju chrześcijaństwa dla dziejów Słowian</li> <li>– za pomocą mapy opisuje proces powstawania pierwszych państw słowiańskich</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– w szerokim aspekcie wyjaśnia okoliczności powstania pierwszych państw słowiańskich</li> </ul>                                                                            |
| <b>Rozdział V. Polska za pierwszych Piastów</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                   |
| 1. Początki państwa polskiego                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Początki osadnictwa na ziemiach polskich</li> <li>• Kultura łużycka i osada w Biskupinie</li> <li>• Wpływy rzymskie na ziemiach polskich</li> <li>• Przybycie Słowian na ziemię polskie</li> <li>• Początki ekspansji terytorialnej Polan</li> </ul>                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>ród, plemię, Piastowie, drużyna, gród</i></li> <li>– lokalizuje w czasie i przestrzeni państwo Polan</li> <li>– wymienia osiągnięcia Mieszka I</li> <li>– lokalizuje w czasie chrzest Polski</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>kultura łużycka, Biskupin</i></li> <li>– wymienia przyczyny i znaczenie chrystianizacji Polski</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>kultura archeologiczna, szlak bursztynowy, Dagome iudex, Związek Wielecki</i></li> <li>– opisuje losy ziem polskich w prehistorii i starożytności</li> <li>– wyjaśnia okoliczności pojawienia się Słowian</li> </ul>                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>– za pomocą mapy przedstawia proces rozwoju państwa pierwszych Piastów</li> <li>– omawia sposób organizacji państwa i siły zbrojne Mieszka I</li> </ul>       | <ul style="list-style-type: none"> <li>– opisuje i ocenia politykę zagraniczną Mieszka I</li> <li>– w szerokim zakresie przedstawia okoliczności powstania i funkcjonowania państwa pierwszych Piastów</li> </ul> |

|                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                           |                                                                                                                              |
|----------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Polityka wewnętrzna i zagraniczna Mieszka I</li> <li>• Przyczyny, okoliczności i znaczenie chrystianizacji Polski w obrządku zachodnim</li> </ul>                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                  | na ziemiach polskich<br>– wyjaśnia rolę Mieszka I i Dobrawy<br>– wyjaśnia rolę chrystianizacji dla dziejów Polski                                                                                                                                                            |                                                                                                                                           |                                                                                                                              |
| 2. Panowanie Bolesława Chrobrego | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Misja biskupa Wojciecha</li> <li>• Zjazd gnieźnieński</li> <li>• Początki organizacji kościelnej na ziemiach polskich</li> <li>• Polityka zagraniczna Bolesława Chrobrego</li> <li>• Koronacja królewska Chrobrego i jej znaczenie</li> </ul>                     | – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>król, koronacja, relikwia, święty</i><br>– wyjaśnia znaczenie postaci św. Wojciecha, Bolesława Chrobrego i Ottona III<br>– lokalizuje w czasie zjazd gnieźnieński i koronację Bolesława Chrobrego<br>– wymienia skutki zjazdu gnieźnieńskiego<br>– wymienia główne osiągnięcia Bolesława Chrobrego | – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>trybut, arcybiskupstwo, biskupstwo</i><br>– wskazuje na mapie państwo Bolesława Chrobrego<br>– lokalizuje w czasie wojnę Bolesława Chrobrego z Niemcami i Rusią | – za pomocą mapy opisuje zmiany granic Polski w czasach pierwszych Piastów<br>– wskazuje na mapie arcybiskupstwa utworzone w czasach Bolesława Chrobrego<br>– opisuje i ocenia politykę Bolesława Chrobrego<br>– wyjaśnia znaczenie postaci: Henryka II i Jarosława Mądryego | – wymienia przyczyny i skutki wojen Bolesława Chrobrego z Niemcami i Rusią Kijowską<br>– opisuje cechy ustrojowe monarchii patrymonialnej | – w szerokim aspekcie opisuje dzieje Polski w czasach Bolesława Chrobrego<br>– zestawia wydarzenia z dziejów Polski i Europy |
| 3. Kryzys monarchii Piastów      | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Zewnętrzne i wewnętrzne skutki polityki podbojów i szybkiej chrystianizacji</li> <li>• Czynniki decentralizacyjne w państwie piastowskim</li> <li>• Utrata znaczenia monarchii piastowskiej</li> <li>• Odbudowa państwowości za Kazimierza Odnowiciela</li> </ul> | – prawidłowo stosuje pojęcie <i>powstanie ludowe</i><br>– wskazuje na mapie państwo pierwszych Piastów<br>– umiejscawia w czasie panowanie Mieszka II i Kazimierza Odnowiciela                                                                                                                                                      | – wymienia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny klęski Mieszka II<br>– wymienia główne osiągnięcia Kazimierza Odnowiciela                                                                           | – za pomocą mapy wskazuje zmiany terytorialne Polski w XI–XII w.<br>– wyjaśnia znaczenie postaci: Miecława, Bezpryma i Brzetysława                                                                                                                                           | – wyjaśnia skutki kryzysu Polski pierwszych Piastów<br>– omawia etapy odbudowy państwa polskiego przez Kazimierza                         | – w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny i okoliczności kryzysu państwa pierwszych Piastów                                   |
| 4. Od Bolesława                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Panowanie Bolesława Śmiałego</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                           | – umiejscawia w czasie panowanie: Bolesława                                                                                                                                                                                                                                                                                         | – wymienia przyczyny upadku Bolesława Śmiałego                                                                                                                                                   | – za pomocą mapy opisuje politykę                                                                                                                                                                                                                                            | – wyjaśnia okoliczności koronacji Bolesław                                                                                                | – omawia przebieg i znaczenie podboju                                                                                        |

|                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                  |                                                                  |
|----------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------|
| Śmiałego do Bolesława Krzywoustego                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Spór Śmiałego z biskupem Stanisławem</li> <li>• Panowanie Władysława Hermana</li> <li>• Konflikt Zbigniewa z Bolesławem Krzywoustym</li> <li>• Rządy Bolesława Krzywoustego</li> </ul>                                                                                                                                                                                         | Śmiałego, Władysława Hermana i Bolesława Krzywoustego<br>– wymienia główne osiągnięcia Bolesława Śmiałego<br>– wymienia główne osiągnięcia Bolesława Krzywoustego | – wyjaśnia znaczenie postaci św. Stanisława<br>– lokalizuje w czasie wojnę Krzywoustego z Niemcami                                                                                   | zagraniczną Bolesława Krzywoustego<br>– wyjaśnia znaczenie postaci: Stanisława ze Szczepanowa, Sieciecha, Zbigniewa i Anonima zwanego Gallem<br>– przedstawia przyczyny upadku Bolesława Śmiałego<br>– omawia przebieg sporu Zbigniewa z Bolesławem Krzywoustym                                       | Śmiałego<br>– omawia problem konfliktu króla Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem<br>– wyjaśnia okoliczności walki o władzę za panowania Władysława Hermana | Pomorza przez Bolesława Krzywoustego                             |
| 5. Testament Bolesława Krzywoustego                | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Postanowienia statutu Bolesława Krzywoustego</li> <li>• Konflikt pomiędzy synami Krzywoustego</li> <li>• Podział państwa piastowskiego w wyniku testamentu Krzywoustego</li> <li>• System senioratu i pryncypatu – funkcjonowanie i upadek</li> <li>• Wzrost znaczenia rycerstwa – feudalizm na ziemiach polskich</li> <li>• Pogłębianie się rozbicia dzielnicowego</li> </ul> | – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>rozbicie dzielnicowe, testament Krzywoustego</i><br>– umiejscawia w czasie i przestrzeni okres rozbicia dzielnicowego            | – wyjaśnia, kim byli: Władysław Wygnaniec, Bolesław Kędzierzawy, Mieszko Stary, Henryk Sandomierski i Kazimierz Sprawiedliwy<br>– wymienia przyczyny i skutki rozbicia dzielnicowego | – wyjaśnia pojęcia: <i>seniorat, pryncypat, wojewoda, immunitet</i><br>– wyjaśnia rolę Piotra Włostowica i Wincentego Kadłubka<br>– opisuje w porządku chronologicznym proces rozbicia dzielnicowego w Polsce<br>– wyjaśnia przyczyny i przebieg konfliktu między Władysławem Wygnańcem a jego braćmi | – za pomocą mapy i drzewa genealogicznego opisuje proces rozbicia dzielnicowego w Polsce<br>– tłumaczy rolę Kościoła w okresie rozbicia dzielnicowego            | – omawia społeczne skutki pogłębiania się rozbicia dzielnicowego |
| <b>Rozdział VI. Pełnia i schyłek średniowiecza</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                  |                                                                  |
| 1. Między cesarstwem a papieństwem                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Kryzys papieństwa w X w. i ruchy odnowy Kościoła</li> <li>• Spór papieństwa z cesarstwem – przyczyny i</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                              | – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>katolicyzm, prawosławie, wielka schizma</i>                                                                                      | – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>konkordat</i><br>– wskazuje na mapie obszary zdominowane                                                                                            | – wyjaśnia pojęcia: <i>symonia, nepotyzm, celibat, beneficja</i><br>– wyjaśnia przyczyny                                                                                                                                                                                                              | – wyjaśnia, dlaczego okres pontyfikatu Innocentego III uważany jest za szczyt potęgi                                                                             |                                                                  |

|                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                           |
|---------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                       | skutki <ul style="list-style-type: none"> <li>• Papiestwo u zenitu potęgi politycznej</li> <li>• Wielka schizma wschodnia</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                          | <i>wschodnia, spór o inwestyturę</i> <ul style="list-style-type: none"> <li>– lokalizuje w czasie wielką schizmę wschodnią i spór o inwestyturę</li> <li>– wyjaśnia, kim byli: Grzegorz VII, Henryk IV, Innocenty III</li> </ul>                                                                                                                              | przez prawosławie i obszary dominacji katolicyzmu <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia różnicę między katolicyzmem a prawosławiem</li> </ul>                         | i skutki sporu o inwestyturę <ul style="list-style-type: none"> <li>– w szerokim aspekcie ukazuje skutki wielkiej schizmy wschodniej</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                | Kościół                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                           |
| 2. Wyprawy krzyżowe                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Panowanie Turków w Ziemi Świętej</li> <li>• Przyczyny ekonomiczne, polityczne, społeczne i religijne wypraw krzyżowych</li> <li>• Przebieg walk i najwybitniejsi wodzowie</li> <li>• Zakony rycerskie – okoliczności powstania i charakterystyka trzech najważniejszych zakonów</li> <li>• Skutki negatywne i pozytywne wypraw krzyżowych</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>krucjata</i></li> <li>– lokalizuje w czasie okres krucjat</li> <li>– wymienia zakony rycerskie powstałe w czasie krucjat</li> <li>– wymienia zakony rycerskie utworzone w okresie krucjat</li> <li>– wyjaśnia, jaką rolę odegrali: Urban II, Gotfryd de Bouillon i Saladyn</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– lokalizuje na mapie Królestwo Jerozolimskie</li> <li>– wymienia przyczyny i skutki krucjat</li> </ul>                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>– za pomocą mapy opisuje przebieg krucjat</li> <li>– wyjaśnia pojęcia: <i>wyprawa ludowa, Cesarstwo Łacińskie</i></li> <li>– wyjaśnia znaczenie postaci Urbana II</li> <li>– w porządku chronologicznym opisuje przebieg krucjat</li> <li>– wyjaśnia znaczenie postaci: Baldwin I, Fryderyk Barbarossa, Ryszard Lwie Serce, Filip II August, Piotr Pustelnik</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia przyczyny początkowych sukcesów krzyżowców</li> <li>– opisuje losy zakonów rycerskich</li> </ul>                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>– w szerokim aspekcie ukazuje rolę krucjat dla dziejów politycznych, gospodarczo-społecznych i kulturowych Europy</li> </ul>                                                                                       |
| 3. [4.] Miasto i wieś w średniowieczu | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Ożywienie gospodarcze w XI–XIII w.</li> <li>• Rozwój wsi w średniowieczu</li> <li>• Znaczenie i sytuacja chłopstwa w średniowieczu</li> <li>• Nowe formy uprawy roli w średniowieczu</li> <li>• Rola i charakterystyka rzemiosła i handlu</li> </ul>                                                                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>dwupółowka, trójpółowka, ratusz, cech, patrycjat, pospólstwo, cech</i></li> <li>– rozpoznaje cechy miasta średniowiecznego</li> <li>– wyjaśnia rolę cechów i gildii</li> <li>– omawia najważniejsze zajęcia mieszkańców</li> </ul>                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia przyczyny ożywienia gospodarczego w XI–XIII w.</li> <li>– wymienia zmiany wprowadzone w rolnictwie w okresie pełnego</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>czynsz pieniężny, zasadzka, pręgierz, gildia, sukiennice, weksel</i></li> <li>– za pomocą schematów opisuje warunki codziennego życia mieszkańców średniowiecznych miast i wsi</li> </ul>                                                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia okoliczności powstania gospodarki towarowo-pieniężnej</li> <li>– wyjaśnia znaczenie Hanzy, Wenecji, Genui i jarmarków szampańskich</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– w szerokim zakresie politycznym, gospodarczo-społecznym oraz kulturowym ukazuje przemiany w średniowiecznej Europie XI–XIII w.</li> <li>– w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania samorządów</li> </ul> |

|                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                    |                                                                                                                 |
|-----------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                         | <p>w średniowiecznej Europie</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Struktura społeczna średniowiecznego miasta</li> </ul>                                                                                                                                                                                                          | średniowiecznych miast i wsi                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                          | <p>– wyjaśnia okoliczności powstania i specyfikę średniowiecznego mieszczaństwa</p> <p>– opisuje samorząd średniowiecznego miasta</p> <p>– wyjaśnia przeznaczenie najważniejszych budowli w średniowiecznym mieście</p>                                                                                                                                    |                                                                                                                                                    | miejskich dla dziejów Europy                                                                                    |
| 4. [5.]<br>Kościoł w średniowieczu      | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Reforma Kościoła</li> <li>• Powstanie nowych zakonów (cystersi, franciszkanie i dominikanie)</li> <li>• Znaczenie religii w życiu mieszkańców średniowiecznej Europy</li> <li>• Narodziny herezji średniowiecznych</li> <li>• Niewola awiniońska, upadek papiestwa, schizma zachodnia</li> </ul> | <p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>zakon, klasztor, herezja, niewola awiniońska, wielka schizma zachodnia</i></p> <p>– omawia rolę, jaką w dziejach Kościoła odegrali: Innocenty III, Franciszek z Asyżu, Dominik Guzmán</p> <p>– lokalizuje w czasie sobór w Konstancji</p> | <p>– wymienia cechy nowych zakonów (cystersów, dominikanów, franciszkanów)</p> <p>– wyjaśnia znaczenie religii w życiu średniowiecznych społeczeństw</p> | <p>– wyjaśnia pojęcia: <i>Biblia pauperum, sktyptorium, kapitularz, wirydarz</i></p> <p>– wyjaśnia znaczenie powstania zakonów żebraczych i kaznodziejskich</p> <p>– wyjaśnia znaczenie postaci św. Tomasza z Akwinu</p> <p>– wyjaśnia okoliczności niewoli awiniońskiej i wielkiej schizmy zachodniej</p> <p>– wyjaśnia znaczenie soboru w Konstancji</p> | <p>– wyjaśnia założenia ideowe albigensów</p> <p>– opisuje w porządku chronologicznym przemiany wprowadzane w Kościele katolickim w XI–XIII w.</p> | – w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym, kulturowym wyjaśnia rolę Kościoła dla dziejów Europy |
| 5. [6.]<br>Europa późnego średniowiecza | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Epidemia dżumy i jej następstwa</li> <li>• Przemiany społeczne i gospodarcze</li> <li>• Husytyzm</li> <li>• Powstanie imperium</li> </ul>                                                                                                                                                        | <p>– prawidłowo stosuje pojęcie <i>czarna śmierć</i></p> <p>– prawidłowo lokuje w czasie i przestrzeni upadek Konstantynopola</p>                                                                                                                                             | <p>– wymienia przyczyny i skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego</p> <p>– wymienia główne założenia ideologii husyckiej</p>                              | <p>– wyjaśnia pojęcia: <i>system nakładczy, powstanie Wata Tylera, żakeria, utrakwiści, taboryci</i></p> <p>– wyjaśnia rolę czarnej</p>                                                                                                                                                                                                                    | <p>– za pomocą mapy opisuje ekspansję Osmanów</p> <p>– w szerokim zakresie politycznym, gospodarczo-</p>                                           | – w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania imperium osmańskiego                                         |

|                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                          |                                                                                                                                            |
|----------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                    | osmańskiego<br>• Upadek cesarstwa bizantyjskiego i jego następstwa                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                            | śmierci dla dziejów Europy<br>– opisuje przebieg i skutki wojen husyckich<br>– wyjaśnia przyczyny i skutki ekspansji osmańskiej                                                                                                                                                                                                                                  | społecznym i kulturowym wyjaśnia przebieg i znaczenie wojen husyckich                                                    |                                                                                                                                            |
| 6. [7.]<br>Kultura średniowiecznej Europy          | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Uniwersalny charakter kultury średniowiecznej Europy</li> <li>• Architektura romańska i gotycka</li> <li>• Szkolnictwo w średniowieczu</li> <li>• Malarstwo, rzeźba i inne sztuki plastyczne w średniowieczu</li> </ul> | – wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>kultura uniwersalna</i><br>– rozróżnia budowle wzniesione w stylu romańskim i gotyckim<br>– rozpoznaje najważniejsze zabytki kultury średniowiecznej<br>– wymienia najważniejsze cechy kultury średniowiecznej | – za pomocą schematów i fotografii opisuje style romański i gotycki<br>– wyjaśnia rolę chrześcijaństwa dla dziejów kultury średniowiecznej | – opisuje cechy malarstwa i rzeźby średniowiecznej<br>– prawidłowo stosuje pojęcia architektoniczne, typowe dla budownictwa średniowiecznych (np. portal, nawa, rozeta)<br>– wymienia najważniejsze uniwersytety średniowieczne<br>– wyjaśnia rolę uniwersytetów dla dziejów średniowiecznej Europy<br>– wyjaśnia rolę miast dla rozwoju kultury średniowiecznej | – opisuje system edukacyjny w średniowieczu<br>– wymienia i opisuje najważniejsze dzieła sztuki epoki średniowiecza      | – w szerokim aspekcie ukazuje rolę kultury średniowiecznej dla dziejów Europy<br>– wskazuje współczesne dziedzictwo kultury średniowiecza  |
| <b>Rozdział VII. Polska w późnym średniowieczu</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                          |                                                                                                                                            |
| 1. Polska dzielnicowa                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Koniec pryncypatu</li> <li>• Sprowadzenie Krzyżaków do Polski</li> <li>• Zmiany społeczne, ekonomiczne i polityczne w okresie rozbitcia dzielnicowego</li> </ul>                                                        | – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Marchia Brandenburska, Krzyżacy, Tatarzy, lokacja</i><br>– wyjaśnia, kim byli: Leszek Biały, Konrad Mazowiecki, Henryk                                                                                        | – wymienia cechy lokowanych na prawie niemieckim wsi i miast<br>– wymienia i wskazuje na mapie zewnętrzne zagrożenia dla ziem polskich     | – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>immunitet, zasądźca, sołtys, wójt, łan, wolni goście, wolnizna</i><br>– wyjaśnia, kim byli: Henryk Brodaty,                                                                                                                                                                                                                     | – wyjaśnia przyczyny ożywienia gospodarczego na ziemiach polskich w XIII w.<br>– wyjaśnia znaczenie zjazdu w Gąsawie dla | – w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym wyjaśnia i ocenia skutki rozbitcia dzielnicowego dla dziejów Polski |

|                                            |                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|--------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Najazdy mongolskie</li> <li>• Rozwój wsi i miast na ziemiach polskich</li> </ul>                                                                                                                                | <p>Pobożny</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– prawidłowo lokuje w czasie okres rozbicia dzielnicowego</li> <li>– lokalizuje w czasie i przestrzeni sprowadzenie Krzyżaków do Polski</li> <li>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Legnicą</li> </ul>                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia skutki sprowadzenia Krzyżaków do Polski</li> <li>– wymienia skutki najazdu Mongołów na Polskę</li> </ul>                                                                                                      | <p>Świętopełk</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– opisuje proces lokowania wsi i miast</li> <li>– opisuje pierwsze próby zjednoczenia państwa polskiego</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <p>dziejów Polski</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| <p>2.<br/>Odbudowa Królestwa Polskiego</p> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Próby zjednoczenia Polski na przełomie XIII i XIV w.</li> <li>• Rządy Wacława II</li> <li>• Konflikty z Krzyżakami, Brandenburgią i Luksemburgami</li> <li>• Znaczenie koronacji Władysława Łokietka</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny zjednoczenia ziem polskich</li> <li>– prawidłowo lokuje w czasie koronację Łokietka</li> <li>– wyjaśnia rolę postaci Władysława Łokietka</li> <li>– lokuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Płowcami</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje na mapie proces zmiany granic państwa Władysława Łokietka</li> <li>– wymienia przyczyny i skutki wojny Władysława Łokietka z Krzyżakami</li> <li>– wymienia główne osiągnięcia Władysława Łokietka</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia rolę Przemysła II i Wacława II</li> <li>– wyjaśnia, kim byli: Henryk Prawy, Jakub Świnka, Henryk Głogowski, Jan Muskata, wójt Albert, Jan Luksemburski</li> <li>– lokuje w czasie panowanie Przemysława II i Wacława II</li> <li>– w porządku chronologicznym opisuje proces zjednoczenia ziem polskich</li> <li>– wskazuje na mapie zmiany granic Polski w czasie rządów Władysława Łokietka</li> <li>– ocenia rolę panowania Przemysławów w Polsce</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– za pomocą mapy i drzewa genealogicznego opisuje proces walki o zjednoczenie Polski</li> <li>– wskazuje na mapie ziemie zjednoczone przez Przemysła II, Wacława II i Władysława Łokietka</li> <li>– wyjaśnia rolę Kościoła dla procesów zjednoczeniowych</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski</li> <li>– w szerokim aspekcie wyjaśnia i ocenia panowanie Władysława Łokietka</li> <li>– zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy w omawianym okresie</li> </ul> |

|                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                    |
|--------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 3. Polska za Kazimierza Wielkiego    | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Polityka zagraniczna Kazimierza Wielkiego</li> <li>• Reformy prawne i administracyjne Kazimierza Wielkiego</li> <li>• Osiągnięcia gospodarcze i budowa pozycji politycznej Polski</li> <li>• Rozwój cywilizacyjny ziem polskich</li> <li>• Nabytki terytorialne Polski za Kazimierza Wielkiego</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– prawidłowo lokuje w czasie panowanie Kazimierza Wielkiego</li> <li>– rozpoznaje mapę Polski z czasów Kazimierza Wielkiego</li> <li>– wymienia i wskazuje na mapie sąsiadów Polski w czasach panowania Kazimierza Wielkiego</li> <li>– lokalizuje w czasie powstanie Akademii Krakowskiej</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia najważniejsze reformy wewnętrzne Kazimierza Wielkiego</li> <li>– wymienia najważniejsze osiągnięcia Kazimierza Wielkiego</li> </ul>                | <ul style="list-style-type: none"> <li>– za pomocą mapy opisuje politykę zagraniczną i wewnętrzną Kazimierza Wielkiego</li> <li>– w porządku chronologicznym opisuje politykę zagraniczną Kazimierza Wielkiego</li> <li>– omawia znaczenie założenia przez Kazimierza Wielkiego Akademii Krakowskiej</li> </ul>                                                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia przyczyny rozwoju gospodarczego Polski w czasach Kazimierza Wielkiego</li> <li>– wyjaśnia zmiany ustrojowe w państwie Kazimierza Wielkiego</li> <li>– wyjaśnia sposób zabezpieczenia sukcesji tronu polskiego przez Kazimierza Wielkiego</li> </ul>                                                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski</li> <li>– w szerokim aspekcie wyjaśnia i ocenia panowanie Kazimierza Wielkiego</li> </ul>                                                |
| 4. Od Andegawenów do Jagiellonów     | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Unia polsko-węgierska i rządy Andegawenów</li> <li>• Początki unii polsko-litewskiej</li> <li>• Polityka Władysława Jagiełły</li> <li>• Początek rządów dynastii Jagiellonów</li> </ul>                                                                                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>– prawidłowo stosuje pojęcie <i>unia personalna</i>, <i>przywilej</i>, <i>Andegawenowie</i></li> <li>– lokalizuje w czasie przywilej w Koszycach, unię w Krewie i unię Horodle</li> <li>– lokalizuje w czasie rządy: Ludwika Węgierskiego, Jadwigi i Władysława Jagiełły</li> </ul>                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia założenia przywileju koszyckiego</li> <li>– wymienia przyczyny i skutki unii krewskiej</li> <li>– rozpoznaje mapę monarchii Jagiellonów</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia przyczyny przejęcia władzy w Polsce przez Andegawenów</li> <li>– wyjaśnia rolę postaci Ludwika Węgierskiego, Jadwigi, Jagiełły, Witolda</li> <li>– opisuje w porządku chronologicznym dzieje unii polsko-litewskiej</li> <li>– wyjaśnia problem następstwa tronu po Jagiellach</li> <li>– wyjaśnia pojęcie <i>przywilej jedleński</i></li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia polityczne i gospodarczo-społeczne skutki przywileju koszyckiego</li> <li>– wymienia przyczyny i skutki unii horodelskiej i unii krewskiej</li> <li>– porównuje założenia unii krewskiej i horodelskiej</li> <li>– za pomocą tablicy chronologicznej tłumaczy związki między dynastiami Piastów, Andegawenów i Jagiellonów</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– ocenia znaczenie unii krewskiej dla dziejów Polski</li> <li>– w szerokim zakresie wyjaśnia skutki przywileju w Koszycach dla procesu kształtowania się demokracji szlacheckiej</li> </ul> |
| 5. Wielka wojna z zakonem krzyżackim | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Przyczyny konfliktu polsko-krzyżackiego</li> <li>• Przebieg bitwy grunwaldzkiej i jej znaczenie</li> <li>• Bitwa pod Grunwaldem</li> </ul>                                                                                                                                                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>– omawia przyczyny wielkiej wojny z zakonem krzyżackim</li> <li>– wyjaśnia rolę, jaką odegrali w wojnie: Władysław Jagiełło, Ulrich</li> </ul>                                                                                                                                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>– za pomocą schematu opisuje przebieg bitwy grunwaldzkiej</li> <li>– wymienia skutki bitwy grunwaldzkiej</li> <li>– lokuje w czasie</li> </ul>                | <ul style="list-style-type: none"> <li>– za pomocą mapy opisuje przebieg wielkiej wojny z Zakonem</li> <li>– opisuje w porządku chronologicznym</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>– ocenia strategię obu armii walczących w bitwie pod Grunwaldem</li> <li>– wyjaśnia znaczenie postaci Pawła</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski</li> <li>– w szerokim aspekcie ukazuje dalekosiężne skutki zwycięstwa</li> </ul>                                                          |

|                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                    |
|-----------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                           | <p>w kulturze polskiej i późniejszej świadomości narodowej</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Konflikt polsko-krzyżacki na soborze w Konstancji</li> <li>Kolejne wojny z zakonem krzyżackim</li> </ul>                                                                                                                                             | <p>von Jungingen, książę Witold</p> <p>– prawidłowo lokuje w czasie i przestrzeni bitwę grunwaldzką</p>                                                                                                            | <p>i wymienia skutki I pokoju toruńskiego</p>                                                                                                                      | <p>przebieg konfliktów z Krzyżakami za panowania Władysława Jagiełły</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <p>Włodkowica</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <p>grunwaldzkiego dla dziejów Polski</p>                                                                                                                                                                           |
| <p>6. Kazimierz Jagiellończyk i wojna trzynastoletnia</p> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Rządy i śmierć Władysława Warneńczyka</li> <li>Przyczyny wojny trzynastoletniej</li> <li>Przebieg walk podczas wojny trzynastoletniej</li> <li>Zmiany w sztuce wojennej w XV w.</li> <li>Skutki wojny trzynastoletniej</li> <li>Przywileje szlacheckie</li> <li>Polityka dynastyczna Jagiellonów w XV w.</li> </ul> | <p>– lokuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Warną</p> <p>– prawidłowo lokuje w czasie wojnę trzynastoletnią</p> <p>– wymienia przyczyny wojny trzynastoletniej</p> <p>– wymienia skutki II pokoju toruńskiego</p> | <p>– wskazuje zmiany terytorialne będące skutkiem wojny trzynastoletniej</p> <p>– lokuje w czasie i wymienia postanowienia przywileju cerekwicko-nieszawskiego</p> | <p>– wyjaśnia znaczenie postaci Władysława Warneńczyka i Kazimierza Jagiellończyka</p> <p>– wyjaśnia pojęcia: <i>Związek Pruski, akt inkorporacji, polityka dynastyczna</i></p> <p>– omawia zmiany w sztuce prowadzenia wojny, jakie dokonały się w trakcie wojny trzynastoletniej</p> <p>– wymienia przywileje szlacheckie i ich znaczenie dla kształtowania się ustroju Królestwa Polskiego</p> | <p>– wyjaśnia przyczyny i skutki bitwy pod Warną</p> <p>– za pomocą mapy opisuje przebieg wojny trzynastoletniej</p> <p>– wyjaśnia przyczyny sukcesu Polski w wojnie trzynastoletniej</p> <p>– omawia polityczne i gospodarcze znaczenie odzyskania przez Polskę dostępu do morza</p> <p>– za pomocą mapy i drzewa genealogicznego przedstawia politykę dynastyczną Kazimierza Jagiellończyka</p> | <p>– w szerokim aspekcie międzynarodowym wyjaśnia i ocenia wyprawę warneńską</p> <p>– w szerokim politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym aspekcie wyjaśnia skutki wojny 13-letniej dla dziejów Polski</p> |
| <p>7. Kultura Polski średniowiecznej</p>                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>Architektura średniowieczna w Polsce</li> <li>Najważniejsze zabytki sztuki średniowiecznej na ziemiach polskich</li> <li>Początki polskiego dziejopisarstwa</li> <li>Edukacja i nauka na</li> </ul>                                                                                                                 | <p>– rozpoznaje style architektoniczne średniowiecza</p> <p>– wymienia najważniejsze cechy kultury średniowiecznej w Polsce</p> <p>– omawia znaczenie Akademii Krakowskiej dla</p>                                 | <p>– rozpoznaje najważniejsze zabytki kultury średniowiecznej w Polsce</p> <p>– wyjaśnia rolę chrześcijaństwa dla dziejów kultury średniowiecznej w Polsce</p>     | <p>– opisuje cechy malarstwa i rzeźby średniowiecznej w Polsce</p> <p>– wyjaśnia znaczenie postaci Wita Stwosza, Anonima zwanego Gallem, Mistrza</p>                                                                                                                                                                                                                                              | <p>– opisuje szkolnictwo średniowiecznej w Polsce</p> <p>– wymienia i opisuje najważniejsze dzieła sztuki epoki średniowiecza w Polsce</p>                                                                                                                                                                                                                                                        | <p>– omawia współczesne dziedzictwo kultury średniowiecza w Polsce</p>                                                                                                                                             |

|  |                                      |                   |  |                                                                                                                                                                            |  |  |
|--|--------------------------------------|-------------------|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|
|  | ziemiach polskich<br>w średniowieczu | państwa polskiego |  | Wincentego zwanego<br>Kadłubkiem, Jana<br>Długosza<br>– opisuje dzieje<br>Akademii Krakowskiej<br>z uwzględnieniem roli<br>Jadwigi Andegaweńskiej<br>i Władysława Jagiełły |  |  |
|--|--------------------------------------|-------------------|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|